

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΜΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Διαπιστώσεις επί της πρότασης Σχεδίου Νόμου για την επικαιροποίηση του Ρυθμιστικού Σχεδίου Θεσσαλονίκης

Πόρισμα Ομάδας Εργασίας του ΤΕΕ/ΤΚΜ όπως εγκρίθηκε και διαμορφώθηκε με την υπ' αριθ. απόφαση Α229/Σ12/11 της Διοικούσας Επιτροπής.

Μέλη Ομάδας Εργασίας:

1. Γ. Αγγελίδη
2. Τ. Δούμα
3. Γ. Μπάκη
4. Κ. Παπαδοπούλου
5. Ισ. Σέμψη
6. Ν. Κάρναβο
7. Ν. Ζαχαρή
8. Κ. Χατζή
9. Γ. Τσακούμη
10. Χρ. Μακράκη – Καραχάλιο

Μάιος 2011

Μεγ. Αλεξάνδρου 49, 54643 Θεσσαλονίκη

Πίνακας περιεχομένων

Εισαγωγή	2
1. Σύνομη Ιστορική Αναδρομή	2
2. Βασικές Προϋποθέσεις για το Ρυθμιστικό	3
3. Πρώτα συμπεράσματα - Προτάσεις άμεσης υιοθέτησης	4

Εισαγωγή

Η Διοικούσα Επιτροπή με την υπ. αρ. Α132/Σ8/11 Απόφασή της ανέθεσε σε ομάδα επιστημόνων τη μελέτη του θέματος «Επικαιροποίηση Ρυθμιστικού Σχεδίου Θεσσαλονίκης». Η διεπιστημονική Ομάδα Εργασίας που συγκροτήθηκε αποτελούνταν από τους κ.κ.:

- Γ. Αγγελίδη
- Τ. Δούμα
- Γ. Μπάκη
- Κ. Παπαδοπούλου
- Ισ. Σέμψη
- Ν. Κάρναβο
- Ν. Ζαχαρή
- Κ. Χατζή
- Γ. Τσακούμη
- Χρ. Μακράκη – Καραχάλιο

Αντικείμενο της Ομάδας Εργασίας αποτέλεσε η παροχή υποστήριξης προς το ΤΕΕ/ ΤΚΜ για τη μελέτη των θέσεων του αναφορικά με το ζήτημα της «επικαιροποίησης του Ρυθμιστικού Σχεδίου Θεσσαλονίκης» και ειδικότερα:

- η επεξεργασία θέσεων επί της πρότασης Σχεδίου Νόμου για την επικαιροποίηση του Ρυθμιστικού Σχεδίου Θεσσαλονίκης, η οποία δόθηκε στη δημοσιότητα, καθώς και
- η παρουσίαση των θέσεων αυτών στη Διοικούσα Επιτροπή και όπου αλλού απαιτηθεί.

Η Ομάδα Εργασίας προέβη σε μια πρώτη εκτίμηση της πρότασης Σχεδίου Νόμου των μελετητών, που δόθηκε στη δημοσιότητα και διετύπωσε τις σημαντικότερες της επισημάνσεις. το πόρισμα της Ο.Ε όπως αυτό εγκρίθηκε στη συνεδρίαση της Διοικούσας Επιτροπής την 23.5.2011 παρουσιάζεται στη συνέχεια.

1. Σύντομη Ιστορική Αναδρομή

Ο Νόμος 1561/85, με τον οποίο θεσμοθετήθηκε το Ρυθμιστικό σχέδιο της Ευρύτερης Περιοχής Θεσσαλονίκης και ιδρύθηκε ο Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Θεσσαλονίκης, έχει χαρακτηριστεί ως ιδιαίτερα προωθημένος και καινοτόμος για την εποχή του, όχι μόνο για τα ελληνικά, αλλά και για τα διεθνή δεδομένα. Ο προωθημένος χαρακτήρας του αφορούσε σε μια σειρά από πρόνοιες που περιλάμβανε και οι οποίες αναγνωρίζονται ως ιδιαίτερα σημαντικές:

1. Αντανακλούσε τη δυναμική και τις προσδοκίες της εποχής εκείνης. Έννοιες όπως «περιβαλλοντική προστασία» –σε μια εποχή όπου η βιώσιμη ανάπτυξη δεν υπήρχε καν ως

όρος, «κοινωνική συνοχή», «αποκέντρωση», κ.λπ., αποτελούσαν βασικές επιδιώξεις του Νόμου και της κοινωνίας των μέσων της δεκαετίας του '80.

2. Έδινε αρμοδιότητες στην τοπική αυτοδιοίκηση και στους τοπικούς φορείς, με την πρόβλεψη της Εκτελεστικής Επιτροπής του Οργανισμού και ακόμη περισσότερο, του Συμβουλίου του Ρυθμιστικού, όταν ο -επίσης- καινοτόμος Νόμος 1622/86 για την τοπική αυτοδιοίκηση δεν είχε ακόμη ψηφιστεί.
3. Είχε προγραμματική λογική και χαρακτήρα, λειτουργώντας ως πρόγραμμα υπό τη σκέπη του οποίου ήταν δυνατό να υλοποιηθούν σειρά χωρικών και αναπτυξιακών παρεμβάσεων στην πόλη. Η λογική αυτή ενισχύονταν από τη σύσταση ενός Οργανισμού, αρμόδιου για την ενεργοποίηση και την υλοποίησή του.
4. Λειτουργούσε ως «γέφυρα» ανάμεσα σε διάφορες κλίμακες σχεδιασμού και παράλληλα, ανάμεσα σε διαφορετικά επίπεδα διοίκησης (κεντρική διοίκηση & αυτοδιοίκηση) και τομείς σχεδιασμού (χωρικός σχεδιασμός & αναπτυξιακός προγραμματισμός).

Στο 1/4 του αιώνα που μεσολάβησε, οι προσδοκίες που δημιουργήθηκαν με την ψήφιση του Ρυθμιστικού δεν επιβεβαιώθηκαν. Οι λόγοι που συνέβη αυτό είναι πολλοί: δεν χρειάζεται να είναι κανείς ειδικός για να καταλάβει ότι αφενός υπήρξε μια μεταστροφή των προσδοκιών τμημάτων της κοινωνίας και των φορέων της πόλης¹, αφετέρου η μεταστροφή αυτή και οι νέες απαιτήσεις που προέκυψαν δε μπορούσαν να υλοποιηθούν μέσα από το υφιστάμενο σχήμα (σχέδιο, δομή και διαδικασίες). Παράλληλα, υπήρξαν γεγονότα που απομείωσαν τη δυνατότητα ανταπόκρισης του Οργανισμού και του Ρυθμιστικού στις νέες ανάγκες και προκλήσεις: από την αδρανοποίηση και εν τέλει, κατάργηση του Συμβουλίου του Ρυθμιστικού, μέχρι το διαρκή διοικητικό επιμερισμό αρμοδιοτήτων, την ίδρυση νέων φορέων, τον «πληθωρισμό» σχεδίων και προγραμμάτων, τις προσπάθειες επικαιροποίησης του Ρυθμιστικού που ποτέ δεν ευοδώθηκαν, κ.ά.

Ωστόσο, αυτό που παραμένει είναι το δια ταύτα, το οποίο έχει να κάνει με μια μητροπολιτική περιοχή με πολλά άλυτα προβλήματα, τα οποία διαρκώς αυξάνονται και διογκώνονται. Μια μητροπολιτική περιοχή που είναι «ακυβέρνητο καράβι σε φουρτουνιασμένο πέλαγος», χωρίς πυξίδα, αλλά και χωρίς προφανή προορισμό. Σε αυτήν την κατάσταση ένα σχέδιο όπως το Ρυθμιστικό μπορεί να αποτελέσει πραγματικό «εργαλείο», αρκεί να πληρούνται ορισμένες βασικές προϋποθέσεις.

2. Βασικές Προϋποθέσεις για το Ρυθμιστικό

Είναι γνωστό ότι τα νομικά κείμενα που αφορούν γενικά στην οργάνωση και ρύθμιση του χώρου, διακρίνονται, τουλάχιστον από άποψη αρχής, σε αυτά που εκφράζουν τον λεγόμενο στρατηγικό χωρικό σχεδιασμό και σε εκείνα που αποτυπώνουν τον σχεδιασμό χρήσεων

¹ Άλλη ήταν η βαρύτητα της έννοιας της κοινωνικής συνοχής τότε και άλλη είναι σήμερα, όπως άλλη ήταν η σημασία της έννοιας της ανταγωνιστικότητας τότε και άλλη είναι σήμερα.

γης. Η διάκριση αυτή μολονότι στην πράξη δεν λαμβάνει ποτέ εντελώς απόλυτο χαρακτήρα, κατά βάση τηρείται, τουλάχιστον στις χώρες με παράδοση στους τομείς του πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού².

Το Ρυθμιστικό Σχέδιο Θεσσαλονίκης, ανεξαρτήτως της έκτασης που τελικά θα ενσωματώνει, θα πρέπει να έχει τα χαρακτηριστικά ενός Στρατηγικού Σχεδίου. Ακόμη, δηλ. και στην περίπτωση που περιλάβει έκταση μικρότερη από αυτήν που προκρίθηκε στην Α' Φάση της Μελέτης, όπως άλλωστε προτείνουν τα μέλη της Ομάδας Εργασίας (βλ. παρακάτω), το Ρυθμιστικό Σχέδιο θα πρέπει να αποτελεί κατά βάση ένα κατευθυντήριο πλαίσιο, εντός του οποίου θα αναπτύσσονται προγράμματα και δράσεις γενικού/ δημόσιου ενδιαφέροντος και θα κινούνται οι αντίστοιχες ρυθμίσεις του χωρικού σχεδιασμού. Το γεγονός αυτό συνεπάγεται ένα σχέδιο σαφές, με συγκεκριμένες δεσμεύσεις και ιεραρχήσεις.

Οι βασικές προϋποθέσεις που θα ήταν χρήσιμο να πληροί το Ρυθμιστικό, προκειμένου να αποτελέσει ένα «εργαλείο» για την ανάπτυξη και όχι τροχοπέδη αυτής, όπως κωδικοποιούνται από τις προτάσεις και τα σχόλια των μελών της Ομάδας Εργασίας είναι, κατ' ελάχιστον, οι ακόλουθες:

1. Να είναι συγκεκριμένο, όσον αφορά στο τι θέλει να πετύχει και το πώς θα το πετύχει.
2. Να μπορεί να εξειδικευτεί σε επίπεδο μετρήσιμων στόχων/ δράσεων.
3. Να είναι αποδεκτό και κατ' επέκταση να διασφαλίζει τη μέγιστη δυνατή συναίνεση.
4. Να είναι ρεαλιστικό και εφαρμόσιμο.
5. Να είναι επίκαιρο και οι δράσεις του χρονικά προσδιορισμένες.

Με μια λέξη να είναι **S.M.A.R.T.** (Specific, Measurable, Acceptable or Agreed upon, Realistic, Time-bound).

Με βάση όλα όσα αναφέρθηκαν και έχοντας ως γνώμονα την τήρηση των βασικών προϋποθέσεων που τέθηκαν, η Ομάδα Εργασίας προέβη σε μια πρώτη αποτίμηση της πρότασης Σχεδίου Νόμου, που δόθηκε στη δημοσιότητα και τη διατύπωση των σημαντικότερων επισημάνσεων της. Όπως αναφέρθηκε στην εισαγωγή η Ομάδα Εργασίας επιφυλάσσεται να τοποθετηθεί αναλυτικά επί συγκεκριμένων σημείων της πρότασης, όταν δοθούν ορισμένες διευκρινήσεις.

3. Βασικά συμπεράσματα - Προτάσεις άμεσης υιοθέτησης

Ακολούθως, παρουσιάζονται επιγραμματικά και μη ιεραρχικά οι σημαντικότερες επισημάνσεις της Ομάδας Εργασίας του ΤΕΕ/ ΤΚΜ επί της πρότασης Σχεδίου Νόμου, που έχει δοθεί στη δημοσιότητα:

1. Αποσαφήνιση της διαδικασίας διαβούλευσης.

Το πρώτο ζήτημα, αν και διαδικαστικό, είναι ουσιώδες και αφορά στη διαδικασία της διαβούλευσης. Το κείμενο που έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του Οργανισμού και έχει αποσταλεί στους φορείς

² Χαϊνταρλής, Μ. (2010) «Το σχέδιο Ρυθμιστικού Σχεδίου της Αττικής (ΡΣΑ): η ανάγκη αναθεώρησης και νέας γραφής του», *Ενημερωτικό Δελτίο ΣΕΜΠΧΠΑ*, τ. 05.

αποτελεί την έκθεση/ πρόταση των μελετητών προς τον Οργανισμό, την οποία συμβατικά οι πρώτοι ήταν υποχρεωμένοι να παραδώσουν στο δεύτερο. Στην πρώτη σελίδα, μάλιστα, αναφέρονται τα στοιχεία του Αναδόχου σχήματος, ενώ πουθενά –και ορθά, δεν αναφέρεται η φράση «Σχέδιο Νόμου» μόνη της. Ακόμη, στο τέλος της πρώτης σελίδας αναφέρονται τα εξής: «Το κείμενο που ακολουθεί είναι η πρόταση στην οποία κατέληξε η μελέτη, υπό μορφή νομικού κειμένου (σχεδίου νόμου). Η διοίκηση του ΟΡ.ΘΕ. θεώρησε πιο εύλογο για τον αναγνώστη να αναρτήσει την τελική μελετητική πρόταση που δίνει τις αρχές και τις κατευθύνσεις του επικαιροποιημένου Ρυθμιστικού Σχεδίου, παρά την πλήρη ογκωδέστατη μελετητική προσέγγιση». Η συγκεκριμένη πρόταση παρουσιάστηκε σε εκδήλωση στο Ολύμπιον και οι φορείς κλήθηκαν να αποστείλουν τις επισημάνσεις ή/ και προτάσεις τους στη συνέχεια. Κατά συνέπεια, η διαδικασία στην παρούσα φάση λαμβάνει χώρα επί της μελετητικής πρότασης και όχι επί του Σχεδίου Νόμου του Οργανισμού.

Είναι γνωστό ότι στη χώρα μας δεν υπάρχει παράδοση στην ενσωμάτωση διαδικασιών διαβούλευσης στη λειτουργία της διοίκησης. Επίσης, είναι γνωστό ότι η διαβούλευση συνιστά μια δυναμική διαδικασία, που ορισμένες φορές δύσκολα δύναται να εξειδικευτεί και να περιγραφεί πλήρως. Ωστόσο, σε ένα σχέδιο στρατηγικού χαρακτήρα, όπως το Ρυθμιστικό, οι διαδικασίες της διαβούλευσης έχουν ιδιαίτερα μεγάλη σημασία, καθώς του προσδίδουν νομιμοποιητική ισχύ και κατ' επέκταση ενισχύουν την προοπτική της εφαρμογής του. Κατά συνέπεια, προκύπτει ανάγκη συγκεκριμενοποίησης του αντικειμένου της διαβούλευσης, του περιεχομένου της διαδικασίας διαβούλευσης και του χρονοδιαγράμματός της.

2. Επικαιροποίηση της πρότασης Σχεδίου Νόμου.

Το δεύτερο ζήτημα το οποίο προκύπτει είναι άμεσα συνυφασμένο με το προηγούμενο και έχει να κάνει με την επιλογή να δοθεί στη δημοσιότητα ένα κείμενο που έχει εκπονηθεί εδώ και καιρό. Εξ' όσων είναι γνωστά, η μελέτη ξεκίνησε το 2007 και ολοκληρώθηκε το 2009. Μετράει, δηλ., ήδη 1,5-2 χρόνια, που βρίσκεται στα «συρτάρια» του Οργανισμού. Καθώς στο διάστημα αυτό η χώρα βιώνει πρωτοφανείς συνθήκες και αλλαγές, η πρόταση Σχεδίου Νόμου που είχε εκπονηθεί κινδυνεύει να καταστεί πολυκαιρισμένο βιβλίο, χωρίς δυνατότητα εφαρμογής. Ουσιαστικά, η πρόταση Σχεδίου Νόμου απηχεί μια κατάσταση προ της δημοσιονομικής κρίσης, του μνημονίου, της συρρίκνωσης του δημοσίου τομέα, των αλλαγών στα Υπουργεία, του Καλλικράτη (μεταγενέστερος της μελέτης), κ.λπ. Ήδη οι εθνικοί (και βέβαια οι περιφερειακοί) στόχοι, πολιτικές, δυνατότητες –όπως σχηματοποιούνται με τις δημόσιες πολιτικές που «τρέχουν»- έχουν αρχίσει να απέχουν από τους αντίστοιχους του Ρυθμιστικού. Ταυτόχρονα, “ad hoc” σχέδια και μελέτες (Master Plan Υποδομών Μεταφορών, Θεσσαλονίκη 2012, κ.ά.) τείνουν να δημιουργήσουν τελεσμένα και να διαμορφώσουν ένα διαφορετικό περιβάλλον. Αντίστοιχο ζήτημα υπάρχει αναφορικά με τα διοικητικά–εποπτικά όργανα του Ρυθμιστικού και τη σύνθεσή τους, όπου το κείμενο παρωχημένα πλέον αναφέρεται σε Νομαρχιακά συμβούλια και Υ.ΜΑ.Θ.

Γενικότερα είναι παράδοξο και όχι ορθό να παραμένει σε διαβούλευση -εν γνώσει των Δημοσίων Αρχών- ένα μη επικαιροποιημένο σχέδιο, το οποίο δημιουργεί περαιτέρω ασάφειες, ανεξαρτήτως της διαδικασίας που θα ακολουθηθεί στη συνέχεια. Πλην όμως, η ανάγκη κατ' ελάχιστο της σύγκλισης των διαφόρων σχεδίων και της επικαιροποίησης των φορέων που αναφέρονται σε αυτό παραμένει.

3. Προώθηση μοντέλου μητροπολιτικής διακυβέρνησης της περιοχής.

Το τρίτο ζήτημα έχει να κάνει με τη θέση και το ρόλο του Οργανισμού στο μοντέλο διοίκησης και διακυβέρνησης, ιδίως της μητροπολιτικής περιοχής. Αποτελεί βασικό στοιχείο ενός στρατηγικού σχεδίου και παράλληλα, είναι προφανές, π.χ. από το θέμα της χωροθέτησης της ΔΕΘ, ότι απαιτείται ένας ισχυρός φορέας μητροπολιτικής διακυβέρνησης στην περιοχή. Ο συγκεκριμένος φορέας θα πρέπει να διαθέτει την πολιτική νομιμοποίηση, αλλά και την πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης για την άσκηση πολιτικής. Το μοντέλο μητροπολιτικής διακυβέρνησης της περιοχής, τα διοικητικά όργανα του «Καλλικράτη», η θέση του Οργανισμού Ρυθμιστικού με τα εποπτικά του όργανα και οι μεταξύ τους συμππτώσεις και σχέσεις παραμένουν με την πρόταση Σχεδίου Νόμου ένα ιδιαίτερος συγκεχυμένο και ασαφές τοπίο.

Ο Οργανισμός Ρυθμιστικού αποτελεί εποπτευόμενο φορέα του Υ.Π.Ε.Κ.Α. και άρα της Κεντρικής Διοίκησης. Ωστόσο, με την προώθηση του Καλλικράτη επήλθαν σημαντικές αλλαγές στο διοικητικό μοντέλο της χώρας προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης των αυτοδιοικητικών δομών. Αν και για τις μητροπολιτικές ενότητες Αθήνας και Θεσσαλονίκης ο Καλλικράτης υπήρξε ιδιαίτερα φειδωλός, το πρώτο ερώτημα που τίθεται είναι, αν μέσω του νέου ή υπό επικαιροποίηση Ρυθμιστικού φαλκιδεύεται ή τουλάχιστον μετατίθεται για μια δεκαπενταετία η όποια ουσιαστική προσπάθεια δημιουργίας ενός ισχυρού φορέα μητροπολιτικής διακυβέρνησης, που θα μπορούσε να ενσωματώνει -μεταξύ άλλων- αρμοδιότητες ανάλογες του ΟΡ.ΘΕ. Ένα ακόμη ερώτημα που τίθεται είναι, αν μέσω των προτάσεων του υπό επικαιροποίηση Ρυθμιστικού δημιουργείται ένα ασύμβατο ή/και ανταγωνιστικό σχήμα προς τη Μητροπολιτική Επιτροπή, γεγονός που μπορεί να βλάψει τη λειτουργία και μετεξέλιξη και των δύο φορέων και εν τέλει, την πόλη. Επομένως, θα ήταν χρήσιμο να υπάρξει περαιτέρω μελέτη για το πώς η λειτουργία του Οργανισμού και των εποπτικών οργάνων του θα συνδυαστεί με τα νέα δεδομένα, ώστε να περιληφθούν και οι σχετικές πρόνοιες στο Σχέδιο Νόμου.

Εφόσον επιδιώκεται ο Οργανισμός Ρυθμιστικού να διαδραματίσει κάποιο ή και κυρίαρχο ρόλο στο μοντέλο μητροπολιτικής διακυβέρνησης, θα ήταν χρήσιμο να δοθεί περαιτέρω έμφαση στη σύνθεση του Συμβουλίου του, ώστε να προκύπτει αναλογικότερη εκπροσώπηση των παραγωγικών και επιστημονικών φορέων και ορθολογική εκπροσώπηση των Δήμων της περιοχής αρμοδιότητάς του. Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι δεν θα υπάρξουν πολλοί αυτοδιοικητικοί φορείς (στο κείμενο γίνεται αναφορά στις Τ.Ε.Δ.Κ.), αλλά μία Περιφερειακή Ένωση Δήμων της Κεντρικής Μακεδονίας. Επιπρόσθετα, θα ήταν χρήσιμο να αποκτήσει ο Οργανισμός έναν ισχυρότερο ρόλο στο ζήτημα της διαχείρισης πόρων για την περιοχή και τις αρμοδιότητες ευθύνης του, ενδεχομένως αναλαμβάνοντας το ρόλο ενός Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης προγραμμάτων της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου στην περιοχή του (ιδίως των προγραμμάτων που διαχειρίζεται το Υ.Π.Ε.Κ.Α.). Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να γίνει σαφές ότι οι αρμοδιότητες του Οργανισμού (συμπεριλαμβανομένων των γνωμοδοτήσεων) θα πρέπει να αφορούν σε έργα διαδημοτικής – μητροπολιτικής εμβέλειας και ότι σε αυτές τις περιπτώσεις οι γνώμη των οργάνων του θα πρέπει να είναι καθοριστικής σημασίας, στο βαθμό που αυτά τα όργανα θα αποκτήσουν νομιμοποιητική ισχύ από την τοπική κοινωνία.

4. Επαναπροσδιορισμός των ορίων της περιοχής αρμοδιότητας του νέου Ρυθμιστικού.

Το τέταρτο ζήτημα έχει να κάνει με τα όρια της περιοχής αρμοδιότητας του Οργανισμού. Το θέμα των ορίων τέθηκε κατά τη διαβούλευση της Α' Φάσης. Είναι γνωστό ότι σε όλα τα σενάρια που εξετάστηκαν τότε, η περιοχή αρμοδιότητας του Ρυθμιστικού υπήρξε πολλαπλάσια της σημερινής,

ενώ τελικά υιοθετήθηκε το αποκαλούμενο «ενδιάμεσο» σενάριο (με μια μικρή προσθήκη). Όμως, έχουν προκύψει σοβαροί λόγοι, που επιβάλλουν την επανεξέτασή του συγκεκριμένου θέματος.

Ο σημαντικότερος αφορά στη σημαντική τομή που επήλθε με τον «Καλλικράτη» και στα νέα όργανα και αρμοδιότητες που προσδιόρισε. Πολλές αρμοδιότητες από αυτές που αναφέρονται στην πρόταση Σχεδίου Νόμου για την περιοχή του «ενδιάμεσου» σεναρίου ήδη μεταφέρονται σε όργανα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, ενώ ιδιαίτερη σημασία έχει η σύσταση της Μητροπολιτικής Επιτροπής, με περιοχή ευθύνης μικρότερη της προτεινόμενης περιοχής αρμοδιότητας του Οργανισμού. Ακόμη, είναι γνωστή η σημερινή ανεπαρκής στελέχωση του Οργανισμού. Υπό το πρίσμα της προωθούμενης συρρίκνωσης του δημόσιου τομέα τίθεται το ερώτημα αν προκύπτουν οι προϋποθέσεις ενίσχυσής του με επαρκές στελεχιακό δυναμικό, ώστε η λειτουργία του να καταστεί αποτελεσματικότερη σε μια μεγαλύτερη περιοχή αρμοδιότητας από τη σημερινή. Στο πλαίσιο των ανωτέρω, θα ήταν χρήσιμο τα όρια αρμοδιότητας του Ρυθμιστικού να επανεξεταστούν.

5. Ενίσχυση του στρατηγικού χαρακτήρα του κειμένου.

Το συγκεκριμένο ζήτημα έχει να κάνει με τη διαπίστωση ενός μαξιμαλισμού σε στόχους & στρατηγικές. Στο κείμενο καταμετρήθηκαν (κεφάλαια Δ, Ε.) περί τους 250 γενικούς, ειδικούς, τομειακούς κ.λπ. στόχους για την χωροταξική, οικιστική και περιβαλλοντική οργάνωση της περιοχής. Αν και η στοχοθεσία είναι ο κύριος κορμός ενός Ρυθμιστικού, ο αριθμός αυτός είναι υπερβολικός. Προκύπτει από τη συνεχή παράθεση παραπλήσιων στόχων που συχνά επικαλύπτονται ή ακόμη και αντικρούονται. Αντιστοίχως με τους στόχους, στο κείμενο (κυρίως κεφάλαιο Ζ) αναφέρονται άλλες 200 περίπου «παρεμβάσεις», μελέτες, προγράμματα προστασίας η αξιοποίησης, κ.λπ. δράσεις, έργα και υποδομές που «προωθούνται» κατά αόριστο τρόπο για τη ρύθμιση του ενός η του άλλου θέματος, χωρίς βεβαίως χρονικά ή άλλα δεδομένα. Μια εκατοντάδα τουλάχιστον είναι οι μελέτες ανάπλασης, αστικής αναγέννησης, διευθέτησης, κ.λπ. για όλες σχεδόν τις περιοχές του Συγκροτήματος, των λοιπών αστικών κέντρων και της Μητροπολιτικής περιοχής. Αν και ως πολίτες και βεβαίως ως μηχανικοί, θα ήμασταν ιδιαίτερος ευτυχείς για μια τέτοια πληθώρα δημοσίων έργων στην περιοχή του Ρυθμιστικού (για να «πιάσουμε» τους στόχους θα πρέπει να «ξεκινούν» 10 μελέτες-προγράμματα κάθε χρόνο για τα 15 χρόνια ισχύος του Ρυθμιστικού), η εμπειρία παλαιότερων εποχών (δημοσιονομικά πολύ ευτυχέστερων της σημερινής) και οι προοπτικές του μέλλοντος καθιστούν τις αναφορές έκδηλα μη υλοποιήσιμες.

Κανείς βέβαια δεν υπονοεί ότι οι μελέτες, έργα κ.λπ. που αναφέρονται δεν χρειάζονται ή –εφ’ όσον γίνουν –δεν θα έχουν μια θετική επίπτωση στον τομέα τους. Όμως το τελικό Σχέδιο Νόμου δεν θα πρέπει να είναι ένα σχέδιο άπειρων δυνατοτήτων, όπου ο καθένας θα επιλέγει “a la carte”. Το Ρυθμιστικό θα ήταν χρήσιμο να είναι ένα πρόγραμμα συγκεκριμένων (όσο γίνεται) δράσεων –έργων - πολιτικών τις οποίες οι Δημόσιες Αρχές (το κράτος) δεσμεύονται ότι θα υλοποιήσουν σε καθορισμένο διάστημα για να βελτιώσουν διάφορες καταστάσεις στην περιοχή ισχύος του. Ο πολίτης ή ο επενδυτής, ο οποίος μετά την θεσμοθέτηση του θα το διαβάσει, θα πρέπει να μπορεί να

βασίζεται στο ότι το κράτος πραγματικά θα υλοποιήσει αυτά που λέει ότι προγραμματίζονται ή προωθούνται ή τίθενται σαν στόχοι για να ρυθμίσει ανάλογα την επένδυση του ή τη ζωή του³.

Από την άλλη, το κείμενο της διαβούλευσης είναι φειδωλό σε συγκεκριμένες αναφορές για «καυτά» κυρίως θέματα. Έτσι για παράδειγμα δεν υπάρχει αναφορά για το τι θα γίνει με το Διυλιστήριο της ΕΚΟ και τις εγκαταστάσεις του⁴. Οι υποβαθμισμένες αστικές ζώνες ορίζονται από τα χαρακτηριστικά τους (ταυτολογία) και όχι επί χάρτου, ενώ αναφέρεται ότι θα αντιμετωπισθούν με «ολοκληρωμένες παρεμβάσεις». Θα δημιουργηθούν μεν εν γένει «υποδομές για την ανάπτυξη του τουρισμού» (Αρ. 36), αλλά δεν υπάρχει αναφορά π.χ. σε συγκεκριμένες θέσεις για Μαρίνες, που ήδη προωθούνται⁵ στο ΠΣΘ, για τους Λαχανόκηπους, την παραλιακή και ανατολική Αλλατίνη, τη ΔΕΘ (αναφέρεται ότι μετεγκαθίσταται «εκτός πόλεως»), τη Ζώνη Καινοτομίας (αναφέρεται μια «κατεύθυνση» πόλου καινοτομίας και έρευνας για την ανατολική Θεσσαλονίκη), κ.ο.κ.

Είναι προφανές ότι η συγκεκριμενοποίηση των ανωτέρω δεν αποτελεί απόφαση κανενός μελετητή και ενδεχομένως ούτε του Οργανισμού από μόνου του, στο βαθμό που έχει καταργηθεί το Συμβούλιό του. Θα διευκόλυνε σημαντικά αν στην πρόταση Σχεδίου Νόμου δίνονταν τουλάχιστον εναλλακτικές χωροθετήσεις για ορισμένες παρεμβάσεις αυτού του μεγέθους, όμως σε κάθε περίπτωση η τελική επιλογή είναι προϊόν συλλογικών διεργασιών και διαβουλεύσεων σε επίπεδο εμπλεκόμενων φορέων και κοινωνίας των πολιτών. Οι συγκεκριμένες διεργασίες θα έπρεπε να έχουν γίνει εδώ και χρόνια και σίγουρα κατά τη διάρκεια εκπόνησης του Ρυθμιστικού με επισπεύδοντα τον Φορέα που έχει ή επιδιώκει να έχει αυτόν τον ρυθμιστικό ρόλο. Το γεγονός ότι δεν υπάρχουν συγκεκριμένες θέσεις για μια σειρά από τέτοια θέματα καταδεικνύει την απουσία ενός τέτοιου Φορέα, καθώς και την αδυναμία του Οργανισμού να διαδραματίσει αυτόν τον ρόλο. Προκύπτει επιτακτική, η ανάγκη δημιουργίας ενός ισχυρού φορέα με τέτοιες αρμοδιότητες, γεγονός που επαναφέρει στο προσκήνιο τη συζήτηση περί ενός ισχυρού φορέα μητροπολιτικής διακυβέρνησης.

Ωστόσο, το Σχέδιο Νόμου που θα κατατεθεί προς ψήφιση στη Βουλή θα ήταν χρήσιμο να είναι όσο το δυνατόν πιο συγκεκριμένο, αναφορικά με τις παρεμβάσεις μεγάλης κλίμακας που θα επιλεγεί να περιληφθούν σε αυτό, αναφερόμενο τόσο στη χωροθέτησή τους, όσο και στην ιεράρχησή της σημασίας τους, προκειμένου να προωθηθεί έγκαιρα η ωρίμανσή τους και να αυξηθούν οι πιθανότητες υλοποίησής τους. Στις περιπτώσεις μικρότερων παρεμβάσεων στη μητροπολιτική περιοχή, που συζητούνται εδώ και χρόνια, θα ήταν χρήσιμο να ακολουθηθεί μια διαδικασία τύπου “due diligence” για την εκτίμηση του κατά πόσο η τελική πρόταση Σχεδίου Νόμου θα διευκολύνει την υλοποίησή τους ή θα τις δυσχεράνει, προκειμένου να ληφθούν σχετικά διορθωτικά μέτρα. Η

³ Αυτό ως απάντηση σε όσους εύλογα αναρωτηθούν σε τι πειράζει να παρατίθενται στο Ρυθμιστικό, στόχοι, πολιτικές και έργα ακόμα και εάν δεν υλοποιηθούν ποτέ. Πληροφορούνται λάθος οι πολίτες και εκμηδενίζεται η αξιοπιστία του κράτους και του Φορέα που τα έχει στο πρόγραμμα του.

⁴ Η γενική αναφορά είναι στο Κεφ. Ζ. 2.9 «Για τις ρυπαίνουσες βιομηχανίες –βιοτεχνίες (π.χ. πετρέλαιο, χημικά, χυτήρια κλπ) θα πρέπει να προβλεφθούν περιοχές με ειδικές απαιτήσεις»

⁵ Υπ’ όψη εάν δεν υπάρχει συγκεκριμένη αναφορά για Μαρίνες σε συγκεκριμένες θέσεις σε κείμενο ευρύτερου χωροταξικού σχεδιασμού (όπως το Ρυθμιστικό) αυτές τελικά δεν μπορούν να χωροθετηθούν κατά το ΣτΕ .

διαδικασία αυτή μπορεί να ακολουθηθεί από τους φορείς που έχουν τη σχετική αρμοδιότητα ή να γίνει οργανωμένα από τον ίδιο τον Οργανισμό.

Στο πλαίσιο αυτό, ο ίδιος ο Οργανισμός θα ήταν χρήσιμο να προχωρήσει άμεσα σε μια αναδιατύπωση του κειμένου που δόθηκε σε διαβούλευση, ώστε αυτό να καταστεί επίκαιρο, πολύ πιο συνοπτικό, «λιτό» και συγκεκριμένο, χωρίς αμφισημίες σε στόχους και παρεμβάσεις. Ζητούμενο αποτελεί η ύπαρξη ενός Σχεδίου Νόμου στρατηγικού χαρακτήρα, που σε λίγες σελίδες θα περιγράφει το μοντέλο ανάπτυξης της περιοχής για τα επόμενα 15 χρόνια και το οποίο επίσης, θα είναι λειτουργικό, ευέλικτο και προσαρμόσιμο στις διάφορες αλλαγές⁶. Παράλληλα, στο πλαίσιο της διακηρυγμένης, πλέον, συρρίκνωσης του δημόσιου τομέα, οι Δημόσιες Αρχές θα πρέπει να ιεραρχήσουν και να ξεκαθαρίσουν τα (πολύ λιγότερα, αλλά υλοποιήσιμα) πεδία παρέμβασής τους, διατηρώντας αυτά που είναι σημαντικά και απορρίπτοντας τις περιττές γραφειοκρατικές ενέργειες. Επίσης, θα ήταν χρήσιμο να περιληφθούν συγκεκριμένες αναφορές για «καυτά» θέματα της μητροπολιτικής περιοχής, όχι γιατί αποτελούν κατ' ανάγκη στοιχείο ενός στρατηγικού σχεδίου, αλλά γιατί είναι τέτοια η συγκυρία που αν δεν αναφερθούν θα ταλανίζουν την πόλη και ίσως τελικά παραπεμφθούν στις ελληνικές καλένδες (π.χ. χωροθέτηση ΔΕΘ, ΑΖΚ, κ.ο.κ.). Τέλος, αντί των 200 περίπου «παρεμβάσεων», μελετών, προγραμμάτων κ.λπ. που περιλαμβάνονται στο σχέδιο, προτείνεται η κατάρτιση ενός κυλιόμενου επιχειρησιακού σχεδίου, χωρίς κατ' ανάγκη νομικό χαρακτήρα, το οποίο θα συνοδεύει το στρατηγικό. Στο επιχειρησιακό θα μπορούν να περιγραφούν οι ανωτέρω δράσεις, να κοστολογηθούν, να συνδεθούν με πηγές χρηματοδότησης και φορείς υλοποίησης, να ιεραρχηθούν και να χρονοπρογραμματιστούν. Με τον τρόπο αυτό, το Κράτος καθίσταται πιο αξιόπιστο και διευκολύνεται στο να σχεδιάσει, ενώ ο πολίτης ξέρει τι να περιμένει.

Τα ανωτέρω αποτελούν τις πρώτες σημαντικές επισημάνσεις επί της πρότασης Σχεδίου Νόμου που κατέθεσαν οι μελετητές στον Οργανισμό και που δόθηκε στη δημοσιότητα. Το ΤΕΕ/ ΤΚΜ επιφυλάσσεται να επανέλθει επί της συγκεκριμένης πρότασης Σχεδίου Νόμου ή ενός Σχεδίου Νόμου που θα περιλαμβάνει τα χαρακτηριστικά που αναφέρθηκαν, με αναλυτικότερες θέσεις και προτάσεις, ανάλογα με την πορεία υλοποίησης της διαβούλευσης. Σε κάθε περίπτωση, το ΤΕΕ/ ΤΚΜ βρίσκεται στη διάθεσή του Οργανισμού, προκειμένου με το ρόλο του ως Τεχνικού Συμβούλου της Κυβέρνησης να υποστηρίξει οποιαδήποτε περαιτέρω συζήτηση και συνεργασία ζητηθεί επί του θέματος, τόσο από τον επισπεύδοντα φορέα, όσο και από τους υπόλοιπους φορείς που συμμετέχουν στη διαβούλευση.

⁶ Το γεγονός ότι στο διάστημα από την παράδοση της πρότασης των μελετητών μέχρι σήμερα έχει επέλθει σωρεία αλλαγών ενισχύει το συγκεκριμένο επιχείρημα.